

Cristina-Loredana BLOJU

**SINTAXA PROPOZIȚIEI ȘI A FRAZEI ÎN
LIMBA ROMÂNĂ**

Cristina-Loredana BLOJU

**SINTAXA PROPOZIȚIEI ȘI A FRAZEI ÎN
LIMBA ROMÂNĂ**

Noțiuni teoretice și aplicative

**Editura Universitaria
Craiova, 2016**

Referenți:

Prof.univ.dr. Ștefan Găitănar,

Conf.univ.dr. Liliana Soare

Copyright © 2016 Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BLOJU, CRISTINA LOREDANA

**Sintaxa propoziției și a frazei în limba română : noțiuni teoretice și
aplicative / Cristina-Loredana Bloju. - Craiova : Universitaria, 2016**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-0983-9

811.135.1'367.2'367.4

CUVÂNT ÎNAINTE

În procesul de achiziție a limbii române, se înmagazinează atât *cuvintele* ca entități de sine stătătoare, cât și *structurile* propoziționale care se constituie în construcții posibile într-o limbă. Capacitatea de a concepe sensuri prin anumite combinații de elemente dispuse după reguli bine stabilite, presupune a pune în practică activități de organizare, de înțelegere și de interpretare a mesajelor emise în variatele lor forme. La nivelul lingvisticii limbii române, disciplina care se ocupă cu studiul posibilităților combinatorii ale cuvintelor și cu îmbinarea lor în structuri mai complexe este sintaxa.

Lucrarea de față, s-a născut dintr-o experiență didactică de peste 10 de ani, din dorința de a oferi studenților noștri o sinteză a elementelor teoretice de sintaxă a propoziției și de sintaxă a frazei. Ne dorim ca noțiunile teoretice adunate între copertile acestei cărți să constituie reale și utile instrumente de lucru, de muncă independentă în vederea pregătirii pentru examenele curente ori pentru cele viitoare.

Noțiunile teoretice prezentate au în vedere elementele definiții ale fiecărei părți de propoziție și ale fiecărei propoziții subordonate. În realizarea celor două părți ale prezentului demers științific s-a urmărit, în permanență, o înlănțuire logică a informațiilor pentru o însușire fără dificultăți a noțiunilor prezentate, pentru găsirea unor căi accesibile care să favorizeze asimilarea și consolidarea conștientă a problemelor tratate.

Caracterul aplicativ al lucrării constă în faptul că s-a încercat ca fiecare noțiune teoretică să fie susținută prin exemplificări, iar la final au fost introduse o serie de exerciții de testare și de verificare, raportate la conținutul teoretic al întregii cărți. De fiecare dată, când a fost cazul, s-au făcut observații și precizări absolut necesare, considerăm, pentru o bună înțelegere a noțiunilor gramaticale tratate.

Demersul nostru se dorește o sinteză necesară a cunoștințelor de sintaxa propoziției și de sintaxa frazei pe care studenții trebuie să o aplice în activitatea lor de viitori dascăli. De asemenea, ne dorim ca studiul de față să constituie o sursă de informare pentru cititorul dornic de a cunoaște și de a pătrunde tainele limbii române.

Autoarea

PARTEA I
SINTAXA PROPOZIȚIEI

CAPITOLUL I.

SINTAXA PROPOZIȚIEI. NOȚIUNI GENERALE

Sintaxa propoziției trece la un nivel superior morfologiei, în sensul că ea urmărește felul în care elementele studiate anterior se grupează unele cu altele pentru a realiza structuri sintactice. Această parte a sintaxei urmărește nu numai corectitudinea gramaticală a acestor combinații de cuvinte aparținând unor părți de vorbire diferite, ci pune accent și pe corectitudinea logică.

Ca **definiție** *sintaxa propoziției* este prezentată ca parte a sintaxei care studiază regulile îmbinării cuvintelor în propoziții. Spectrul ei vizează pe de o parte părțile de propoziții, raporturile sau relațiile sintactice de la nivelul propoziție și pe de altă parte, determinarea felului propozițiilor independente.

Ne propunem în cele ce urmează să discutăm despre fiecare categorie, în parte, pe care o studiază în profunzime sintaxa propoziției. Astfel, prin noțiunea **părți de propoziție** se înțelege cuvintele sau grupurile de cuvinte care intră în alcătuirea unei propoziții și care pot fi identificate ca unități sintactice aflate în anumite raporturi. Ele se clasifică în: **părți principale de propoziție** (ne raportăm la predicat și subiect) și **părți secundare de propoziție** (avem în vedere atributul, complementul, elementul predicativ suplimentar).

Părțile de propoziție se identifică prin intermediul întrebărilor, specifice fiecăreia dintre ele, și în funcție de termenul regent (cu alte cuvinte, cuvântul determinat, cel la care punem întrebarea). Partea de propoziție poate stabili raporturi sintactice și cu alte părți de propoziție. Dintre părțile de propoziție cu sens lexical de sine stătător numai substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul, adverbul cu sens autonom și, în anumite situații, interjecția pot avea statut de parte de propoziție.

Dintre *părțile principale de propoziție* vorbim despre *subiect* (s. sau sb.) exprimat și neexprimat (care răspunde la întrebările *cine? ce?* ce sunt adresate predicatului), despre *predicat verbal* (răspunde la întrebarea *ce face?* care este adresată subiectului) și nominal (răspunde la întrebarea *cum este? cine este? ce este?* care sunt adresate deopotrivă subiectului).

Dintre părțile secundare de propoziție amintim:

- *Atributul* răspunde la întrebările *care? ce fel de? cât? câtă? câți? câte? al (a, ai ale) cui? al câtelea? a câta?*. Acesta poate avea ca termen regent fie un substantiv, fie un pronume ori un numeral. Felul lui se determină în funcție de partea de vorbire prin care este exprimat: adjectival (dacă este exprimat prin adjectiv), substantival (dacă este exprimat prin substantiv), pronominal (dacă este

exprimat prin pronume), verbal (dacă este exprimat prin verb), adverbial (dacă este exprimat prin adverb), interjecțional (dacă este exprimat prin interjecție);

- *Complementul* poate avea ca termen regent un verb, un adjectiv, un adverb, o interjecție, ori o locuțiune corespunzătoare fiecărei părți de vorbire amintite anterior. Felul complementului se recunoaște după înțelesul acestuia și, mai ales, după întrebările la care răspunde. Putem identifica, astfel:

- Complementul direct (cd) care este recunoscut cu ajutorul întrebărilor *pe cine? ce?* adresate unui verb tranzitiv, ori unei locuțiuni verbale tranzitive, ori unei interjecții;

- Complementul indirect (ci) care este recunoscut prin intermediul întrebărilor *cui? împotriva cui? contra cui? asupra cui? pentru cine/ce? de cine/ce? cu cine/ce? despre cine/ce/care?* adresate unui verb sau unei locuțiuni prepoziționale;

- Complementul de agent (cag) e recunoaște prin întrebările de *către cine/ce? de cine/ce?*

- Complementul circumstanțial de timp (cct) are următoarele întrebări specifice *când? de când? până când? cât timp?*

- Complementul circumstanțial de loc (ccl) are următoarele întrebări specifice *unde? de unde? până unde? încotro?*

- Complementul circumstanțial de mod (ccm) are următoarele întrebări specifice *cum? în ce fel? în ce mod? în ce chip? cât? cât de?*

- Complementul circumstanțial de cauză (ccz) are următoarele întrebări specifice *din ce cauză? din ce pricină?*

- Complementul circumstanțial de scop (ccs) are următoarele întrebări specifice *cu ce scop? în ce scop?*

- Complementul circumstanțial condițional (cdț) are următoarele întrebări specifice *cu ce condiție?*

- Complementul circumstanțial concesiv (csv sau cv) are următoarele întrebare specifică *în ciuda cărui fapt?*

- Complementul circumstanțial consecutiv (cns) are următoarele întrebare specifică *care este urmarea faptului că?*

- Complementul circumstanțial instrumental (c instr.) are următoarele întrebări specifice *cu cine/ce? prin cine/ce? datorită cui? grație cui? mulțumită cui? cu ajutorul cui? prin intermediul cui? fără cine/ce?*

- Complementul circumstanțial sociativ (c soc.) are următoarele întrebări specifice *împreună cu cine/ce?*

- Complementul circumstanțial de relație (c rel.) are următoarele întrebări specifice *în ce privință? din ce punct de vedere? relativ la ce?*